

rint. Sane, tot tantisque macerationibus corpus afflictum, squallidum, siccisque radicibus haud absumile videbatur. Sub inde haud mirum, egregiâ quod laude castitatis floruerit, instituendisque Virginibus à Deo mirabiliter destinatus, carnis illecebras fugerit, astutusque domestici ac fallacissimi hostis devicerit.

57 Orandi studium cum à puero coluerit egregie, ad ultimam usque duxit ætatem, statasque sibi horas pro cœlestium meditatione constanter servavit, à decima noctis usque ad undecimam, & à quarta ad quintam matutinam; tametsi adeo illi frequens fuerit ea, quam à teneris divitus acceperat, contemplatio, ut diu noctuque Deum cogitaverit ac divina, cœlo etiam intentus varijs semper implicatus negotijs curisque multiplicibus, pro earum, quas gessit, Dignitatum & Ecclesiarum sacris muneribus: multis sæpe lachrymis madidus, tantisque affluens cœli delicijs, ut obrui eis videretur haud semel. Nec propterea desolationibus caruit acerbis, dura passus cruciamenta illa, quæ acceptissimis sibi probandis, evahendisque ad altiora charismata permittit Deus. Tentationes expertus dæmonum, utique insignes, pro imperio etiam cum illis agebat. Conquesta forte Sanctimonialis, quod multis à terro genio technis infestaretur turbareturque; animo, dum vacare spiri-

tualibus exercitationibus vellet, injunxit Nolter uti ad se mitteret nebulonem. Cum ecce scribenti, quam è suggestu Academicis dictaturus erat lectionem, sistitur cocodæmon: quem cum ille despiciatui haberet, Dei nomine jubet, ut in cubiculi angulo expectet, donec ipse ad extremum paginam ducat. Volens nolens obsecundat vassertimus, objurgatusque doin, tunc demum abscessit, cum ipsi ille imprecatu fuerat, ne feminam, quam toties molestaverat, rursus offenderet: nec porro infestare illam fuit ausus in posterum.

58 Humilitati addictus latere sibi constituerat à juventute, declinareque honores studijs suis & laboribus pares: queis & si non se subduxerit, Dei ut voluntati faceret satis, imò majores quotidie inierit ascensus, divinâ illi Providentiâ viam sternente, ut ad culmen veniret Archiepiscopatus Mexicæ; se tamen hæc inter nihilli faciebat, in delicijs habens sordidis in Valetudinario ministrare pauperibus, flocci nobilitatem, divitias, plausus, terrena quæque faciens, & quæ à Dei beneficentia acceperat dona insigniora ita tege-
re studens, ut vel ipsos conjunctos laterent & familiares, à quibus cū omnibus caveret, vix assequi potuit, ut non multa observarent & nossent. Patriam ingressus Archiepiscopatus dignitate functurus, tota quamvis illa in lætitiâ effusa ubique visa fuerit gestire,

tripudiare, Io que repetere; falsus ipse tamen ingenuè est, seu Confessario, seu amicissimo, nullum se isthæc movisse cogitantem, dum curru veheretur, nobilibus popularibusque stipatus, iustare mortem, funus non longè abesse.

59 Ut est autem animi demissioni mansuetudo conjuncta, tam fuit ille miti lenique conditione, ut etiam corrigens pro munere fontes, objurgationem, quantum fieri posset, condiderit, haberetque in ulu, quod frequenter in ore oportere absque strepitu agere in his, ut propterea cunctis fuerit acceptus, non Mexici tantum, sed Angelopoli, & Goaxacæ, qua de sede promotum omnes ad unum ejulantibus, lachrymis, & id genus alijs doloris signis sunt profecturi.

60 Primas in hisce omnibus charitas in Deum Proximosque tenebat. Quanto in Deum amore flagraret, conjiici inde potest, quod ejusdem deditus contemplationi, unum illum in omnibus cogitaret & coram haberet, cui unice placere studebat. In Proximos egregium fovebat amorem, eorumdem subinde commodis studens, miserijsque sublevandis intentus. In elemosynas adeo erat effusus, dici ut illæ vix possint. Non dum in Episcopatum assumptus, quandoque pauperi pro elemosyna ipsum in domum revertentem convenienti, clericale pallium demisit, habebatque in ore unam satis sibi esse tunicam. Quod

que sanctum haberet, furto haud absumile esse Episcopum aut Clericum superflua non pauperibus erogare, nec necessarijs sibi pararebat. In publicis præcipuè calamitatibus ejusdem charitas & misericordia resplenduit.

61 Anno 1629 aquarum eluvionem patiente Mexico, multos ille egenos in suburbijs latentes, vixque non immeritos, delatâ alimonia curavit; cùmque conquiriti gratia paais pro Virginibus Carmelitis, quibus tunc præerat, quotidie in Oppidum tria miliaria ab Urbe distantem, Tacubaya, pergeret, pauperes circum illud degentes, & in itinere manere operientes, ipsum ut conspiciebantur, in clamabant, gestiebantque gratulantes sibi de pane, quem libentissime largiebatur. Archidiaconus eo tempore Angelopolitanus, quo favissima pestis Andos invasit, quos publica Xenodochia capiebat minime, amplam ipse domum in Valetudinarium erexit, ubi correptos huc plurimos adduxit, suisque sumptibus cibos, pharmaca, Medicos, Chirurgos, & quidquid pro illorum opus erat valetudine & auxilio, illis supeditavit. Episcopus, Archiepiscopusque inauguratus, multo effusus liberalitati in egentes indulgit, Ecclesiasticos redditus in eos conferens & Dei cultum, quibus cõsanguineos suos ditescere nunquam permisit.

62 Maritandis puellis dotes multis exhibuit, viduis, alijsque clam

clam petentibus, subsidia in mensam, in hebdomadam assignabat; recentis quotidie pauperibus ad meridiem panes tribuebat: multo quam longissime pluribus minutas ex argento monetas singulis ferijs sextis ad januam venientibus, conferebat, passus nunquam inopes sine re desolatos. Quandoque deficientibus nummis, & pretiosis mobilibus, pauperem bonis tantum verbis, datis dimiserat. Sed statim revocavit pannofum, & ablato peristromate de pariete, nec nudum, nec vacuum pergere iussit. A Sede Goaxaccensi Mexicum venturum ut comitarentur, eo se contulerant Canonici Mexicani duo, Capituli nomine gratulantes Prælato, urbanissimæque obsequentes, atque ut viaticum abundans, & quæ illi cumque necessaria essent suppediarent, aliquot argenti cusi millia in promptu & numerato esse dixerunt: Nec ipse moratus, duo millia pauperum moniali, ut dote completâ, se Deo consecraret, illico destinavit: huic pro victu nummos, alteri pro vestitu haud paucos dedit, ut propterea Deputati Mexicæ festive dixerint, oportere Archiepiscopum domi recludi, ne, si ita pergeret, omni destituti viatico cogentur longum iter arripere. Sanc, Dignitates postquam redditibus copiosas multos obtinuit annos, duasque rexit Ecclesias opibus scæntes, tam omnibus destitutus è vivis excessit, ut vix geminam subuculam,

totidemque sindones in extremis habuerit, viceque argenti & amplæ supellectilis, cilicia, flagella, aliaque affligendo corpori, è ferro, chalybe, cuspidata, conspersaque sanguine in ferrijs inventa fuerint.

63 His, alijsque latentibus nos heroycis virtutum exemplis, eximiam Sanctitatis famam ad postereros transmisisse mirum non est, multisque ipsum laudasse, ejus qui memoriam in scriptis fecere, quos inter ex nostris FR. BALTHAZAR DE MEDINA, in Chronicis Provinciae S. Didaci Mexicanæ fol. 240. col. 1. FR. AUGUSTINUS DE BETANCURT, in Chronicis Provinciae S. Evangelij, cujus ad calcem adjectus est Tractatus Urbis Mexicæ p. 18. n. 86. P. FRANCISCUS DE FLORENCIA, in Historia Imaginis SS. V. Deiparentis de Guadalupe Mexicanæ fol. 86. n. 178. & fol. 122. n. 240. D. CAROLUS DE SIGUENZA, tum in Paradyso Occidentali fol. 151. n. 374. tum in Triumpho Parthenico fol. 87. ubi Nostri vitam se scripturam promittit, quam tamen nullibi adhuc invenire potuimus. CHRISTOPHORUS BERNARDUS DE LA PLAZA, in Chronicis Universitatis Mexicæ, quæ Mss asservantur in ejus Tabulario lib. 5. cap. 7. num. marginali 89. Ex Europæis FR. EMMANUEL A S. HIERONYMO, tom. 6. Historiæ Reformationis Carmelitarum lib. 26. c. 28. n. 3. D. SALVATOR SYLVESTER DE VELASCO ET HERRERA, in

Sca-

Scala mirabili, seu Vita S. Petri de Arbués, in Nuncupatoria Collegio Majori Mexicano Divæ MARIÆ & omnium Sanctorum, quod loci citat in margine p. 5. ad calcem, post SIGUENZAM in Triumpho Parthenico, ROSAL in Vita nostri, quam scripsit BARTHOLOMÆUM DE ROSALES comperit habemus, allatamque in Hispaniam, ut typis mandaretur, deficientibus pro editione sumptibus, manuscriptorum ad nos rediisse, quam multis conquistam laboribus videre hactenus non valuimus: habemus tamen præ manibus aliquas ad ipsum ROSALES datas Epistolas conscribendæ: Vita occasione, à quibus non nulla usui nobis fuerunt in præsentiarum. In eis porò mentio fit etiâ Epistolæ scriptæ à P. MICHAËLE DE GODINES, eximio Theologia Mysticæ Professore, Societatis JESU, de Nostri gestis secretioribus, foliis forsitan sibi notis, quod Alphonso ab intimis fuerit consilijs, & sacris confessionibus, & hanc credimus Epistolam coram habitam à memoratis supra HOYOS, ET SILES Nostri elogia textibus in Orationibus impressis Mexicæ, unâ cum obitu narratione, apud Viduam Bernardi Calderon 1666.

64 Alia ejusdem P. GODINES Epistola ad Nostrum data affertur à P. EMMANUELE IGNATIO DE LA REGUERA, Societatis JESU, in Notitia vitæ ipsius P. GODINES, præfixa tomo priori grandis Ope-

ris Romæ editi apud Antonium de Rubéis anno 1740. cui titulus *Praxis Theologiae Mysticæ, &c.* seu Commentaria eruditissima in Opusculum celeberrimum de Mystica Theologia à P. MICHAËLE DE GODINES, Mexici scriptum. Atqui prætereundum non est, quod memoratus P. REGUERA, Theologus Hispanus egregius, ibidem Nostro textu elogium inquitens: *Illius, & Rmûs. D. Ildesfonfus de Cuevas Davalos, prius Episcopus Oaxacensis, mox Archiepiscopus Mexicanus, vir extraordinariae virtutis, & singularis perfectionis famâ notus in illis regionibus: putatur esse ille, de quo supresso nomine loquitur Author. (Godines) lib. 9. cap. 11. penultimo loco: & ad quem suam Epistolam dirigit, de qua mox.*

65 Locus autem ille penultimus cap. 11. lib. 9 sic habet latine apud ipsum P. REGUERA tom. posteriori pag. 560. citati Operis editi Romæ anno 1745. *Annos ultra quinque supra viginti (inquit P. Godines) cum alio communicavi spiritu, qui dono contemplationis infuse præditus erat, dono actuali miraculorum, luce prophetica, summe penitentia dono & mortificationis, magnos inter raptus, favores & lumina divina: & cum publico manere teneretur, cujus causa serico, & holoserico indutus, cum doctis & indoctis, cum amicis & inimicis, cum domesticis & cognatis agebat, nemo ullus (præter Patrem spiritualem, cui nota erat ejus anima) plusquam pro bono quodam Christiano illum habuit.*

L 2

O

O raram humilitatem! sed rariorem prudentiam, & rarissimam simulationem! quæ per annos ultra sex supra triginta potuit tales occulere gratias, quin unquam nisi soli Deo, & Patri spirituali, alicui mortalium innotescerent. Hactenus vir gravissimus.

66 Et ne hoc dissimulemus, ægre patimur Alphonfi res omnes pœnitus latuisse oculatissimum CARDINALEM DE AGUIRRE, cuius eruditione eximiâ, incomparabilique labore Concilia Hispaniæ omnia, & America fere cuncta bono in lumine collocata auspicatissime fuerit. Debemus Eminentissimi calamo purpurati, post Acta Mexicani Concilij postremi, Cathalogum Præfulum Ecclesiæ Mexicanae, quorum meminerat AEGIDIUS GONZALEZ, in suo Theatro, quibus Cardinalis ipse eorum monumenta adjecit, quæ Romæ habuere potuit, ijs misis nominibus quorum rescire gesta nequivit, uti conceptis verbis testatur tom. 4. p. 415.

67 Noster Theologica quavis scripserit plura, quæ suis in Gymnasio auditoribus instillavit, comparant nulla, & quæ fuerint illa nescitur, quod id temporis non dum moris fuerat Academici, ut novis deinceps statutis cautum est ab anno 1668. in Archivium scripta ab Antecessoribus reponi, & in Libro pro notandis Lectionibus destinato singularum Titulos & Authores inscribi. Edidit idiomate hispano

Juridicam Allegationem:

A se elaboratam eum Archidiaconum ageret Ecclesiæ Angelopolitanæ, diebus aliquot, quos à publica in Choro Officij divini recitatione abstinuit, ob causas in ejusdem Operis proœmio relatas. Porro, quantum fuerit versatus in jure Canonico, atque in Theologia doctus, Opus hoc exhibet, excussum, pro illius temporis usu in his Allegationibus imprimendis, tacitis Typographi nomine, & loco editionis, anno 1651 in folio. Extat tom. 45. Collectionis D. LUDOVICI DE MENDOZA.

Aliam à se editam Juris Consultationem in eundem collimantem scopum, Author in præcedenti ipse restatur, quam hactenus nobis invenire non licuit.

Edidit etiam patrio itidem sermone

Funebrem declamationem in obitu Catholice Hispaniarum Regine Elisabethæ Borboniæ, à se habitam Angelopoli, ibidem typis Emmanuelis de los Olivos 1645. in quarto: Quæ ingenium viri solidum prodit, nec sine acumine, gravem eloquentiam, Sacrorumque Bibliorum ac Patrum eruditionem minime vulgarem. Extat inter curis nostris compaginatas in 4. tom. 26. Scimus scripsisse dictos à se è sacro suggestu plures *Sermones panegyricos & morales;* An verò sint alicubi, an omnino perierint, desinire non est in animo.

68 M. FR. ALPHONSUS DIAZ

DE

DE PRIEGO, Natione Mexicanus, Patriam sortitus est Angelopolim, Patresque claros sanguine. Illum S. Dominici Ordinem Prædicatorum in Patriæ Conventu professus, postquam Philosophiam suis & Theologiam alumnis explicuit annos ejusdem Ordinis statutis præscriptis pro his qui Magisterij coronandi sunt infulâ, Magister jure fuit auguratus: Quem etiam asecutus honorem in Regia ac Pontificia Universitate Mexicanensi, ad Cathedram Angelici Doctoris in ea regendam Proprius Moderator allectus est: Cum verò ea demum tempestate Angelopolitana à Mexicana S. Jacobi Provincia divisa fuerit, concessaque Angelorum Provincia altera in eadem Academia pro tradenda doctrinâ S. Thomæ Cathedra, quæ Vespertina foret, Primariâ manente quam jam diu Mexicanae Provinciæ Alumni tenebant, Noster Primarius S. Thomæ Antecessor fuit habitus. Illustrissimi Collegij Dominicani de *Porta-Cali*, quod & antiquitate & Privilegijs, & quod potius est, sapientiâ Alumnorum & probitate Mexici fulget, Seminariumque est fecundissimum Philosophorum juxta ac Theologorum Jacobæ Provinciæ, studia rexit. Egerat Vicarium Familiæ suæ ditionis Mexicæ, non dum, quam mox diximus, divisione secuta. Inter probatissimos S. Inquisitionis Censitores à Supremo Hispaniarum Consistorio Fidei meruit adscribi:

Nec tot sine laude gessit injuncta sibi munera, doctrinâ conspicuus atque pietate. Quæ in Sanctum Thomam scripsit Commentaria annua nominare nobis non licet destitutis notitia, pro illius temporis, quam nuper dicebamus, incuriâ: qua non absimiliter præpediti multas, quas in theatris gravissimis habuit, Conciones præmittimus, his contenti, quas prælo datas scimus, sunt porro:

Oratio panegyrica in funere Hispaniarum Regine Catholice Elisabethæ Borboniæ, ipsi parentante S. Inquisitionis Mexicæ Confessu. Mexici, ex Officina Joannis Ruiz, 1645. in quarto.

Oratio de SS. Eucharistiæ Sacramento, eidem Apostolico Tribunali nuncupata. Mexici, Formis Viduæ Bernardi Calderon 1657. in quarto. Prima extat tomo 26; altera tomo 66. Collectionis nostræ in quarto.

69 ALPHONSUS DE ENA, Mexicanus Domicilio, utrum Natione Patriaque incertum: vernaculo Hispanorum idiomate publicavit *Descriptionem adveste solemnissimâ pompa è Sanctuario suo, reductæ que pari supplicatione Imaginis Dei parentis, titulo à Remedijs sumpto, novem milliaribus prope Mexicum cultæ.* Mexici ex Typographia Joannis Ruiz 1668. in quarto.

70 M. FR. ALPHONSUS DE ESCALONA, Natione Hispanus, ortus est in sui agnominis Villa prope Toletum celeberrimam Urbem, natusque, postquam patrium

trium deseruit solum, longum ad mortem usque Mexici domiciliū. Ordini S. Francisci adscriptus in Provincia Novæ Carthaginis, firmissime ab initio decrevit perpetuum Deo agere famulatum, à quo nunquam in ætate bene longa descivit. Operam dabat audiendæ Philosophiæ in eo ipso Cœnobio, ubi Religiosum induerat habitum, cum ad strictiora vocari advertens animo, alium ejusdem Provinciæ Conventum petijt annuentibus Superioribus, in quo orationi virtutumque exercitijs totus aliquibus annis incubuit, donec auditis recens detectis ac subjugatis Mexicanis, quos penes innumeros pauci admodum Apostolici operarij debebant, qui eorundem curarent ad Ecclesiam ingressum, illuc convolare secum statuit, & porro facultate Prælatorum, anno 1531. in Novam Hispaniam accessit.

71. Se ut idoneum edocendis Indis Ministrum redderet, eorum à primis rudimentis idioma perdiscere incœpit, secutusque est admodum felici conatu, juvante ipsum memoriâ, quâ tenacissima in retinendo præditus erat: tanto quidem successu, ut non multo post Sermones vernacula Mexicanorum lingua conscripserit, qui eorundem Magistris in Fide & Pietate usui fuerit primùm, deinde etiam Goatemalensibus, in quorum idioma translati Prædicatores Evangelicos egregiè juvaverunt. Tlascalæ Urbe in Nova His-

pania tunc quidem amplissima, & etiamnum clara (& inde eximia laude digna, multisque à Catholicis Regibus aucta honoribus, quod Ferdinando Cortesio, inlytro Belliduci, ubi post cruentas congressiones adhæsit, fidelissima hætenus, Hispanisque addictissima fuerit) pueros fere sexcentos singulis diebus destinatis horis in ludum litterarium trahebat, quos legere, scribere, & Christi doctrinam canere etiam docuit accuratissime, magno Religionis emolumento se à pueris ad adultos facile propagantis.

72. Quod verò prudentiam industriamque in gerendis rebus minime vulgarem Prælatis in ipso dignoscerent, eundem Novitiorum institutioni præfecerunt non semel, & optimis quidem Familiæ emolumentis, quæ multos frugi viros religiosissime educatos ab illo suscepit, ministerijsque aptavit varijs: Præfecturas etiam Monasteriorum gessit multas, nec semel Definitoribus adscriptus, qui unâ cum Provinciæ Præsede pro rebus ejusdem omnibus accurandis sunt constituti. Quamquam tamen Provincia hæc, dicta à S. Evagelio, quod latissime in Americæ Regionibus publicavit, eximio innumerabilium fructu animarum, ejusmodi dedita muneri, tam esset austerâ, ut observantioribus non concederet; veritus Noster, ne multitudine Religiosorum, qui augebantur in dies, rigor ille primitivus tepesceret, & paupertas, cujus erat cul-

tor eximius, paululum declinaret, novam meditatus est & agressus paucis cum socijs, quam dixerit Insulanam, à cognomine Generalis totius Ordinis Franciscani Ministro, Andrax de Insula, ejus sustulit Litteris, & Alphonsus, qui cæterorum Provincialis fuit consentientibus votis electus, & qui ei parebant, omnes duodecim numero, zelo, omnibusque conspicui virtutibus, iter capientes, hæc illæ sedem pro nova locanda Provinciâ inquirentes, tot ubique offenderunt difficultates, ut coacti fuerint in Mexicanam regredi, maximo religiose observantiæ incremento, & Indorum quotidie in Fide proficientium solatio.

73. Vertebratur interea annus 1554, & Religiosis, qui apud Goatemalæ Regnum agebant, egentibus auxilio Sociorum, ut copiosam in horrea Dominica messem inferent, Noster ad id laboris oblatu spontè, atque à Prælatis Superior datus Sodalibus novem, arduam oppido viam inivit trecentis, ut minimum, leucis constantem, quas nudis omnino pedibus confecit, nihil ipse moratus asperitate, auditu etiam horrenda, montium, atfractu, & scopulorum, aut fluviorum profunditate, Solis ardore, clymatumque intemperie, queis superatis omnibus Goatemalam pervenit, suamque ibi operam posuit, donec Mexicanum evocatus, iter pedes ipsum repetijt, comitatus FRANCISCO

GOMEZIO, ejusdem Instituti Professore, & Goatemalensis Provinciæ Alumno, viro quidem Nostro simillimo. Sed ecce non ita multo post uterque jubentur à Commissario Novæ Hispaniæ anno 1562. rursus Goatemalæ se sistere, subsidium Ministris iterum allaturi: Pergunt eadem qua nuper venerant difficillimâ viâ, eodem præparati viatico, id est, nullo, victum mendicatio semper querentes, sine calceis, baculo, aut galero, incredibiles perpessi labores, quousque Goatemalam venientes, illos exantlare cœperunt qui & Familiâ concernebant & Indos. Noster illorum ut posset confessiones audire, quamvis ferme septuaginta quinque annos natus, barbarum gentis idioma didicit, totoque sexennio impigrè hoc in munere alijsque laboravit. Tandem Mexicum revocatus, deventâ licet ætate, nihilo dissimilis sibi, toties repetitum iter eadem ad extremum austeritate perfecit.

74. Minister Provincialis Mexicanæ Familiæ datus, mirum est quanto in gravissimâ annis ætate pro ejus regimine laboraverit: lustravit illam totam, quæ vastissima est, nunquam rheda usus aut equo, sed pedibus nudis, remissaque minime austerissimâ itinerandi, quam nuper dicebamus ratione. Numerosam, cui præpositus erat, gregem heroycis virtutum exemplis efficacius longè quam verbis pascibat. Profecto, quas hætenus habuerat in delicijs

virtutes, Superior factus, funeri que proximus, minore nihilo diligentia fervoreque exercuit. Paupertati addictissimus, etiam Provincialis munere fungens, præter Breviarium, duos tresve affecticos Libros, nihil secum habebat: habitum & vilissimo panno ipse sibi consuebat, lacerisque intus vestibus utebatur, si tamen vestes dicendi sunt. panni malè confarcinati, nullaque tunica, quam subuculæ loco cum induere posset, ipsâ sibi pænitus interdixerat: lectulus nulla super tabulam lodice instructus, in quo vix cubare dicendus, soloque obtegebatur pallio. Unica meridiana refectione contentus, nocturnæ super sedebat, Præsesque Provincia dum esset, ea hora qua Fratres in triclinium pro jentaculo conveniebant, ipse abstrusus in cella, verberibus sese acriter multis cruentabat: vino nisi aquâ mixto, aliquando dum iter ageret, Socijs ipsum urgentibus, utebatur, nunquam.

75 Feria quinta majoris hedomadæ, in patientis Servatoris nostri memoriam solenne habebat: scapula pectoreque nudatis, & fune ad collum alligato, suggestum ascendere, ibique coram spectantium & audientium multitudine Indorum, crudelissime flagellari, ac fuffis ubertim lachrymis Jesu-Christi tragædiam dicendo exponere. Eximium illi studium orandi, tanta equidem in Deum reverentiâ, ut horas Ca-

nonicas in itinere persolvere detrectaverit, ipsasque dicturus subliterit. Media perpetuò nocte priusquam æs campanum sonaret pro vocandis ad matutinas preces Sodalibus, ipse è lecto surgebat, aliosque quandoque excitabat. Vocali orationi adjiciebat mentalem, cum ea concubiæ noctis hora, tum etiam alijs; atque, hac de causâ mirè gaudebat loca, ab hominum frequentia remota incolere, secedens quandoque in aspera collium, uni ut cœlestium contemplationi, castigationi quæ corporis solus vacaret. Nec propterea commercium hominum recusabat, cum animarum salutem, quarum flagrantissimo aestuabat zelo, congruebat. Ad aras semper devotissimè operabatur, nec unquam nisi invitus à sacrificando abstinuit, deficientibus scilicet in itinere paramentis, aut simili præpeditis impedimento. Tot porro virtutibus cumulatam, alijs etiam charismatibus Deus conspicuum reddidit, ornavitque cœlesti eo lumine, quo arcana humani cordis vestigare, & loco remota intueri non semel est visus, ut testibus exemplisque datis scribit accuratissimus TORQUEMADA, qui & in vivis agentem tractavit Alphonsum, ministravitque ipsi in ultima senectute auxilio indigenti.

76 Id tamen prætereundum non judicamus, quod cum Dei eximiam in suos Providentiam commendat, tum & spem acuit, & paupertatis professoribus pro

ea colenda stimulos addit. Scilicet Nostro, cum Provincialis esset, iter agente per asperos Zacatlani montes, destituitoque viribus, & pene deficiente prælasitudine, inedia, atque difficultate; proptereaque Socium interrogante, num cibi aliquid haberet in promptu, nihil secum ferre, ille reposuit, pro ut in mandatis acceperat (julerat enim Alphonfus Socio, ne unquam viatici loco quidquam portaret, inhospita quamvis & latissime protracta loca essent peragraturi) statim verò se illis ignotus homo præsentem dedit, qui panem unâ vasque plenum aqua ubi porrexit, illicò evanuit, nec scientibus illis unde emerisset, aut quò avolasset, Deoque mirabiliter pauperrimos enutrientem, curante que eos qui suam in ipsius Providentia spem omnem reponunt. Traditur etiam, nec difficile est creditu, venientem è Goatemala Nostrom miserrimam Indam convenisse, lachrymis madidam super siliolum nuper mortuum defluentibus, quam ille solatus est verbis, moxque fuffis ad Deum precibus impetratâ pueruli vitâ, stupentibus qui aderant, Matrem præ gaudio gestientem dimisit.

77 Alijs parcimus, vocante jam nos Alphonfi obitu, quem, Deo revelante, præcivisse creditus est, quòd in Maximum S. Francisci Cœnobium Mexicanum adveniens, quarenti janitori ab eo, Quid hoc esset? conceptis verbis dixerit, instare prope funus.

In Valetudinarium Religiosis destinatum: delarus, recusatisque mollibus lectuli regumentis, quo erat indutus, habitu cubabit, totosque quinque aut sex dies venturum Dominum præstolatus, Ecclesiasticis Sacramentis munitus, orationibus longè protractis, fervidisque virtutum adibus animam egit 10 Martij 1584 atatis 88, è quibus 70 Deo in Ordine Franciscano egregie servierat, 52 in Novâ Hispaniæ Provincia S. Evangelij traductis; Indorum & Hispanorum, quos doctrina & exemplo informarat, eximij quidem emolumentis. Cadever magna quidem, & minime procuratâ frequentia, sepulturæ mandatum, concurrentibus ultrò multis ex omnibus Ordinibus Religiosis, ipsorumque Prælati humeros feretro supponentibus, & circumfuffâ populi multitudine, quorum tanta erat omnium adversus defunctum reverentia, ut certatim ambierint tumulum, atque in frustra partitum habitum surripuerint, tanto quidem conatu, ut cum tortium id fieret, veriti Superiores confussionem & murmur, jusserint nudum terræ mandari corpus, quod & si illa obrutum & calcatum, tertio post die inventum est tractabile penitus, & minime læsum, aut odore grave, tumque, ut par erat, mortalibus convestitum linteis, & rursus inclusum.

78 Vitam ejus scripsere citatus TORQUEMADA in Monarchia

chia Indica tom. 3 lib. 20. cap. 48. usque ad 51. BETANCURT in Menologio Franciscano Provinciae suae die 10. Martij. UVADINGUS, p. 14. ARCTURUS in Martyrologio Franciscano 10 Martij: GONZAGA, p. 4. fol. 1240. quibus accedunt ejus memores JOANNES A S. ANTONIO in Bibliotheca Franciscana t. 1. p. 43. FERNANDEZ Dominicanus in Historia Ecclesiastica nostri temporis lib. 1. cap. 13. ANTONIUS DE LEON PINELLO, in Bibliotheca Occidentali nuper aucta col. 720: GRAVINA item Dominicanus in Voc. Turturis part. 2. p. 214. penes quos fere omnes scriptas à Nostro habes

Conciones Evangelicas idioma Mexicano, in Goatemalense, postea translatae.

Commentaria in Decalogi praecipua.

Alia vero, quae NICOLAUS ANTONIUS adjunxit Opera, ALPHONSO à Molina debent adjudicari, haberique praec oculis Nicolaum ex duobus Alphonis unum fecisse, deviasseque à vero; contendente ESCALONAM ET MOLINAM unum fuisse hominem, què in duos Scriptores alij secaverint. Molina siquidem puer in Americam nostram advectus, Mexici studijs incubuit, Religionique Franciscanae nomen dedit; Escalona alibi, ut diximus, litteras & Institutum est amplexatus, orasque nostras legit postquam totos antea annos viginti religiosam vitam duxerat in Hispania: Ille denatus est 31. Martij 1558. hic

& die & anno longe alijs: Et ne Solem facibus adjavemus, sat fuerit legere & TORQUEMADAM, ET BETANCURTIIUM utriusque Vitas Alphonsi texentes, Escalona, quò supra insinuavimus loco; Molinae verò Torquemadam tomò eodem & libro, aut alio capite, scilicet 59: Betancurtium in Menologio ad diem Martij 31.

† 79 D. ALPHONSUS DE ESPINOSA ET CENTENO, Natione Mexicanus, in America Insula Jamaica natus est. Doctorem ipsum nominant ANTONIUS DE LEONE in Bibliotheca Occidentali aucta col. 585. Itemque JOANNES DIES DE LA CALLE in suis Indiarum monumentis fol. 12. & 15. in ejusdem Insulae descriptione; qui scripsisse traduntur

Supplicem Libellum.

Seu potius, ut conjicimus ex his quae Pinelus subjicit, Monumenta Descriptionemque Patriae, quam & si Calle dicat typis excussam, locum editionis & annum reticet, forteque opus prodijt circa annum 1645 quo Acta ab Regio Dominicopolis Auditorio missa dicit ad supremum Indiarum Consilium, Nostri simul & ejus Operis mentionem habens.

† 80 FR. ALPHONSUS DE ESPINOSA, Natione Mexicanus, ortus est Antequera, quae Urbs Primaria est Vallis Goaxacensis, & universae Provinciae nomen fecit: Patres habuit nobili fatos sanguine Hispanos Damianum Sanchez de Espinosa, ex Illustri de los

Mon-

Monteros nuncupata familia ducentem originem, & Agnetem de Sosla clara etiam stirpe Feminam, cives Antequerenses, ex quo patrium in Asturibus solum mutare in Americanum voluere conquirendarum gratia opum, quas & sibi polliciti fuerant in Regionibus praedivitis, & facili coarcevarunt negotio, ut pro inde remeare cogitaverint & Patriam repeterent. Alphonsum primis litterarum rudimentis instructum secum duxerunt, qui eo tempore quo genitores Toleti constitere grammaticam inibi didicit: ubi verò Asturum montana incolere illis arsit, non ita juveni, qui pro suo illa genio neutiquam futura conjectabat, bona Parentum venia discessit, haud exigua donatus substantiae portione, natalitiam quaesiturus terram atque in ipsa degentes propinquos. Se illis junxit annos natus circiter 17. cogitareque occipit mundi pericula, meditarique aeterna, ac subinde caducis valedicens omnibus, Deo ut ruitus inserviret atque ferventius, Ordinem Praedicatorum amplexatus est in Conventu Antequerensi Provinciae S. Hippolyti Martyris, in quo, exacto praefervide tyrocinio, Religiosis ex animo suffragantibus, votis demum se adtrinxit. Latine cum sciret, statim audienda Philosophiae, & hac absolutà, Theologiae, Superiorum jussione applicitus, Cursus exegit solitos pro his qui docturi alios sunt, vel

in Scholarum palestris, vel è sacro suggestu in Temples. Multis ille progressibus in litteris auctus & in virtutibus pro capessendo Sacerdotio, auguratus eo fuit, & cum modestiae comitatem & humanitatem sociaret eximiam, & adjuvandi Proximos, in primis Indos, studium singulare, huic à Praelatis ministerio fuit destinatus, quo ut fungeretur, Zaapotecarum imbibit idioma non absque labore conatuque insignibus, similiter adlaborans ut ritus, caerimonias, & antiqua superstitiosae gentis instituta dignosceret.

81 His paratus armis, egregioque potissimum Dei gloriae & animarum salus zelo, mirum est quanta pro illis fecerit & pertulerit. Incolit Zaapotecana gens, cui instruenda Minister datus fuerat, montes oppido asperos, loca quae multis difficillima mæandris atque vastissima, in quibus subinde spelæa plura, magnitudine horrida, tenebris foeda, & saltibus circumsepta, Hispanis ferme invia, in quibus idolorum cultores, qui non ita pridem Ecclesia se adjunxerant, non quidem omnes, sed multi tamen, mali daemones suavis, opportuna colendis ejusdem simulacris invenientes latibula, turpissime in abjurata relapsi nefaria sacra, illis abutebantur. Noster, quae concionibus praefervide habitis & sepiissime ad Indos, quae mansuetudine & amore-omnique beneficiorum genere in ipsos effusus, sic eorum alios

N 2

quos emollivit, ut sapius convenientes ipsum secreto, hæc aperuerint, conscientiam & præteritorum odio jam ducti, Hæc ubi ille resciebat, multis apud Deum precibus cum alias, tum validius ingeminatis dum operaretur ad aras, seductarum remedium animarum sollicitabat, cœlestique communitus robore, multos secum deferens Indos, eisdem forsitan participes criminis, ipsorum nunquam metu perterritus, indicata sibi antra ut tandem inveniret atque lustraret, ardua quæque arripiebat itinera, nullique diligentia patebat quo usque illuc accederet. Porro molientem ista pluries tot unum & inermem criminosis circumcinxerunt, ut aperto verteretur in discrimine vitæ, quod tamen Dei Fide zeloque obarmatus contempsit semper, & quandoque mille inter Indos impavidus, speluncas ingressus, idola offendit, magnasque pro nefarijs sacrificijs rerum sarcinas, quæ omnia extrahi iussit, & ingenti cremari rogo, multis ex proximo nemo lignorum fascibus ad id ductis, operis adstantium & humeris. Quod verò poenitentiam delusæ à cocodæmone gentis quærebat, deductis in vicinas Colonias sceleratis hominibus, & ipsos & ceteros in Ecclesiâ convenientes arguebat concionibus, instruebat, agebatque multis, ut totius vitæ Confessione sacra, Cômunione, & alijs Christianis officijs, se expiant, relapsusque caverent.

82. Ad hæc, & pueris lustribus aquis tingendis, & non nunquam adultis operam dare, paternam omnes charitate fovere, adesse ipsis in calamitatibus in more habuit. Sanè egregijs exaltantis laboribus, de cunctis illius Nationis Populis benemeritus, ipsis continuo Parochus datus, Conventibus etiam præfuit Religiosorum Vicarius Provincialis. Hæc cum Provinciæ Patres animadvertèrent, Alphonsumque gradu Prædicatoris Generalis iure donatum, Comitij pro eligendo Provinciali indictis, hoc illi munus ultrò detulerant, cui tamen se ipse subdixit, agens ut alium, qui dignissimus erat, assumerent. Ipse in Oppido Esla Cœnobij Prælati, attritus laboribus, biennio languens, morti, quam non longè præsentiebat distantem, se accinxit, cellæ inclusus, orationi insistens, alijsque exercitationibus pijs, queis ut vacaret, à colloquijs & commercio abstinerebat humano: sacra ferme quotidie confessione purgabat animam, ad Aras faciebat madidum lachrymis, & si quando valetudine impediretur sacrificare, pascebat se tamen Eucharistico epulo, quod demum ut pro Viatico acciperet, generali conscientie expiatione præventus fuit.

83. Decumbat quidem viribus destitutus, sed venientem, qui delitescit in specie panis, Servatorem excepturus, habitum induit, & ad cellæ januam obviam

accurrens, Centurionis verba, *Domine non sum dignus*, repetebat ex animo. In genua provolutus, exitios amoris & demissionis actus tanto ingeminabat fervore & lachrymarum impetu, ut & Religiosos & qui aderant, Indos suo ad familia provocaret exemplo. Et quamvis sumpto Viatico, convalescere multis sit visus, ne utquam sibi, captam pro morte præparationem haud intermitterenti, imò, quod quadragenarij tempus Jejunij succederet, ferventius & alacrius urgenti, quo usque ad diem Cœnæ Dominicæ, ipsa devotissime sumptâ, & quæ proximè sequitur die historiam patientis JESU similiter auditâ, Sabbato demum quievit in Domino, cum ipso, ut pie creditur, surrecturus magnâ eum gloria, effusa inter Ecclesiæ gaudia de redvivo Christo, die secunda Aprilis anno 1616 ætatis 54, religiose professionis 35. Vitam ejus fuscè describit M. FR. FRANCISCUS DE BURGOA, in Chronicis Provinciæ suæ Dominicanorum de Goaxaca, queis titulus *Palestra historialis* tom. 1. cap. 32. & sequentibus. Scripsit (pro ut habemus ex missâ ad nos notitiâ) Scriptorum ejusdem Provinciæ hispano sermone

Historicam narrationem multorum, que ad Dei gloriam & Indorum Nationis Zaapotecarum salutem, evadere, delectis idolis, eorumque cultoribus profugatis.

Asservatur Mss. in Tabulario Antequerensis Cœnobij Domini

cani, citatusque BURGOA non nulla inde in Historiam suam Vitamque insuerit Nostri.

84. FR. ALPHONSUS DE ESPINOSA, Natione Mexicanus, & Patria Dominicopolensis, si verum habet quod de ipso scribit Ægyptius GONZALEZ DAVILA, in Theatro Ecclesiæ Insulæ Hispaniolæ, quæ primatum agit Americæ Mexicanæ, seu Septentrionalis, qua in Insula natum fuisse testatur, si verò cunabula ei Complutum præbuerit, ut MARIETA placuit, & eunti post ipsum NICOLAO ANTONIO in Bibliothecâ Hispania nova, Natione quidem Patriaque Hispanis, Domicilio tamen Mexicanus, quod ad unum omnes de eo memoriam facientes habuisse concedunt apud Goacematenses, in Provinciâ Dominicanorum jam pridem inibi florantissima: An in eâ Prædicatorum amplexatus sit Institutum, ut ipse NICOLAE ANTONIUS tenet cum suo MARIETA, an porius in Provinciâ Baticæ, ut arrisit Dominicanis ALTAMURA ET FERNANDEZIO res est in æncipiti, qua de sententiam ferre noluere Critici Doctores Scriptorum Ordinis Prædicatorum ad annum 1541. hunc illamque nodum nobis exolvendum lucentes: qui tamen, ut est, implicatum, alijs remittimus, instrumenta forsitan ad manus habituris pro eo vel extricando, vel etiam rumpendo. Id unum ad notare non piget, arduum nobis videri ÆGYPTIUM GONZALEZ DAVILA

VILAM tam fuisse delusum, aut eos à quibus notitias fuit mutatus pro Historia Hispaniolæ texenda tam cæcos existisse aut mendaces, ut in unico, quem ex ibi natis laudat, Scriptore, ESPINOSA, turpissimè erraverint. Accedit, facillimo quidem negotio capi Alphonfi ad Fortunatarum Primariam Insulam navigationem, quæ de NICOLAUS ANTONIUS non ambigit, ipsum aliosque movente, quem mox dicemus Libro de Imagine Deiparentis in ea Insula satis insigni, si in Hispaniola natus dicatur minùs à Fortunatis distita, quam si Compluti ortum, aut rectè in ipsas, aut quod acclivius multo, in Goatemalam prius navigasse credamus, rursus que illas, superato Oceano, petijisse. Quod ad scripta attinet, hæc illi à citatis Nicolao & Criticis Gallis aliisque tribuuntur hispano idiomate concinnata.

De origine & miraculis Imaginis Deiparentis, de Candelaria nuncupata. 1541. in octavo.

Psalmus XLI. Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum hispanis carminibus traditus, pro cuius editione facultatem à Regio Senatu petijisse iisdem testantur, autè ediderit hæcenus ignoramus.

Commentarius in Psalmum XLIV: Eructavit cor meum verbum bonum, de quo nil præterea iisdem Doctores tradunt aut Aegydius Gonzalez, indicantes certè esse Mss.

85 P. ALPHONSUS FERNANDEZ, Natione Mexicanus, Societatis JE-

SU Vexillum in hac Novæ Hispaniæ Provinciâ securus, in Maximo SS. AA. Petri & Pauli Collegio Rhetoricam professus, scriptam reliquit, quæ extat in Libris similis Argumenti multa complectentibus, atque in Bibliotheca dicti Collegij asservato, idiomate patrio.

Concertationem poeticam, fesium puerum. Narcisi symbolo adumbratum. Musarum cultoribus exponentem; anno 1690. in folio.

Pro Rhetorica addiscenda Artem, quam Mss. penes se retinebat D. D. Nicolaus de Estrada, Medicinæ Professor, ejus Discipulus.

86 D. ALPHONSUS FERNANDEZ OSSORIO, Natione Mexicanus, primam Mexici lucem aspexit, illustriorem redditurus Patriam, eximijs plane litteris & pulcherrimis: In eisdem Universitate Medicinam professus, Doctoratus que redimitus insignibus, Cathedras rexit discipulorum utilitati imprimis attentus, Sapientum que judicio virorum probatus. Philosphiam è suggestu postquam tradiderat, ad Primarium Medicinæ traductus, perpetuus Antecessor est renunciatus. Hanc ita ipse facultatem excoluit, ut cum nulli in ea esset secundus, in alijs ita potè floruerit, ut scribere non dubitaverit gravissimus Magister P. ANDREAS DE VALENCIA, Primarius Sacræ Theologiæ Moderator in Collegio Maximo Societatis JESU Mexiceo, Censor Operis mox dicendi, meritò dici posse

fe Musarum filium, ut Aristophanes quondam audijs; omnigenâ & exquisitâ quod polleret eruditione; adjicique citra injuriam valere, Suadæ parentem humanioribus litteris excultissimum, nulli que hinc non notum, similiter & à Medicâ scientiâ, cujus ob peritiam Esculapio simillimum Andreas illum ipse commendat. Eum id circo sibi à salute elegit Excellèntissimus D. D. JOANNES DE PALAFOX, Mexicani clavum Regni vice Catholici Regis tenens, Aristesque electus Ecclesiæ Metropolitanæ. Cum item Decessoris sui optimi, Illustrissimi D. FELICIANI DE LA VEGA, funus amplissimâ pompâ instaurare decrevit, latine dicere Alphonsum iussit (ut moris est Nostrum in Principum & Magnatû justis) qui vespertino tempore coram frequentissimâ & gravissimâ omnium ordinum assistentium corona egregias defuncti virtutes tornata ad Rhetorum normam oratione complexus est. Senatus quoque Academicus iussu pro studiorum instauratione non semel, & semper plaudentibus auditoribus sapientissimis, publicè oravit: iustis in honorem intemeratâ Virginis Conceptionis Poetis festivam Concertationem Palestrita designatus est, argumentum qui daret, politissimisque scriptionibus cuncta disponderet; atque id genus operis amantissimas faultis sibi Musis, nec invirâ Minervâ multas confec. ti Gravioribus pro institu-

to & mûnere incumbens, utilissimos rei Medice Tractatus scripsit, discipulisque dictavit è Cathedra, à quibus in alios & alios transcriptionibus propagati, post multos etiam annos utui fuisse Scholasticis & alijs Apollineæ Facultatis Professoribus Author est Plaza in Chronicis Universitatis lib. 4. c. 29. ubi & hominis Opuscula & elogia habet. Ex ijs vidimus apud amici nostri D. Ludovici de Mendoza Bibliothecari

Tractatum de differentijs, causis, signis, & alijs circumstantijs crifsum. in quarto. Scriptum anno 1650. Extat in tomo cui titulus: Varia Variorum.

Præter mox dictos idiomate latino ineditos, scripsit & edidit.

Orationem funebrem ad posthumam parentationem Illmi. D. D. Feliciani de la Vega Archiepiscopi Mexicani. Mexici, ex Typographia Joannis Ruiz anno 1642. in quarto. Habetur t. 29. Collectionis nostræ.

Hispano sermone dedit *Enarrationem brevem solennissimâ pompâ, qua in Ecclesiam Metropolitanam Mexicæ elatum fuit corpus Illmi. D. D. Feliciani de la Vega, ejusdem Ecclesiæ Archiepiscopi, pridem in itinere ad ipsam denati. Mexici, Formis Joannis Ruiz 1642. in quarto. Extat in tomo mox dicto nostræ Collect.*

In hac narratione quoniâ Poemata in elogium Feliciani à varijs cõposita exponit; ex illis que proprio ipse Matre latine scripsit, sequens placuit Epigramma hinc transcribere in specimen numinis